

साहित्य दर्पण

कृष्ण

— सुजित रेगानी

सोभनो छोराको विदेश जाने सप्तना !

नेपालको गार्मीन गाउँ
गोल्दार, जहाँ विहानको धाम
पहाडमधिवाट मुस्कुराउँदै र बेलुकाको
हावा आफै लोकप्रीत जस्तो सुस्त
चल्दू। यही गाउँको एउटै सप्नाहो—
विदेश जाने।

जो विदेश कानून, उगाउके
हिरो बन्धु । उत्तरो घरमा टिमनको
छायाचावट ढक्कर सिमेन्ट आउँड, पुरानो
रेडियो सालिर्ट एवं इडीटी टेलिप्रेजन
आउँदै अनि गाउँदैलो नायर साठीप्रेजन
डियोडेर्टरन्टको सुवारा ताप्ति आउँदै । यसी
सपाना बोक्केर छिंड्को खियो दीपक ।
गाउँको आम केटोलीने उत्तरे पैस १२.
कक्षापाली जापिर खोनै हैसेयत शिरण,
न त थाप दैसे खो । बुझ रामधनुहरू
किसान, आम लाली माहीती रामधनुहरू
अंकां औभापाका शिरण । माइक्रोफोनी
साना थिए । घरको छाना चहिएको
थिए, खेतमा भल बाल थाए बेच्नु
पर्याय । यसात परिस्थितीले गर्दा दीपकका
लिमा विदेश भएको एउटा भार्या बढन्ने
जादगर्तो थिए ।

दीपक पठाइमा सामाय थिए
तर उसमा आत्मा थिए – उसको बाजा
सधै केही पवित्रहरे को जस्तो रुपिन्
जब तँ का अटाको चमा काएको
देखिन्द्यो, साथीहरु सोइये – 'के खराल
छ ? कता जाने सोच छ ?'
ऊँ कर भयो, 'द्वड्ड जान पाए
जिन्नीहरू सिर बाहर गरिन्द्य –' त्वाई हात
गाउमा आइपुर्यो अर्जुन भयो मात्र –
सुट्टुट, बाइक अनि मुख्या दिवेरी
भाषाको गय –। उसले भयो – छ
महिनाको भिसा छ, मलसियामा जारिप
पको। हात्तीलाई बाह्र, खान खान
कर्मणीको हो, तरब ६० जाहर, दुख
क्लैं, याम क्लैं !'

अजुनून निलाना करा रह।
 दीपको मामा एकवर्षीय सप्ताह भने प्रगाढ थेयो । शीतलिनं बुद्धानन्द थारा, मा, मा पीन जाँच्या । मा पीन अब घरको जिम्मा लिन्दू ' रामबहादुर मौरी थए, लामो सात तास अनि भने, 'तीर्तिैङ्की हेही थयो थयो ? यो त कामाज नभएको वाटो हो बाबू । तर तेरो विद्यार्थीको लालामा गैरिला । अजुनून भने खच खिच्यो र लालू रूपैयाँ । घरमा जाम्मा भएको रकम

थियो २ लाख । बाँकी ऋण त एक ठाउंबाट लिनुपर्दछ । बुबाले दुई रोपनी खेत धितो राखे । आमा लक्ष्मीले विचार गरिन, 'हाम्रो सोभो छोरा केही तन्त्रोम भवे कि गर्दैन्दै त ?'

गार्जने का काकाहरू का सलाहामा पैसा जट्ठों । दीपकको मनमाना खुसी थियो - उपन्यासके प्रतिवर्ती ऊ नयी अवधारणे लेले हिंदेको थियो । उन्होंने इन आयो । गार्जने सबै छक्क परे, 'शीरप त विदेश हासिणीख' । 'काठामाडौं पुरो भैरव, तुम्हारी देवी, देवीनि तर्ह भए थायो । चिरा भनेर दिएको कागाङ अंगेमानी थियो, स्वाप्नकै लेखिएको थियो उत्तराल बाधा थिएन ।

अजुनून भयान, 'टिटक' भालूपलट आउँछ,
अहिले होटेलमा बस ।'

हप्ता फैलो, फेरि अको
हप्ता । अजुनले फैलो न उठाउन
छायायो । एजन्टको अफिक बद्र,
होटेलको बिल बढाई गयो । पैसा
सकिन थाल्यो । रीपांक डार्यो । काक
दिन होटेलबालाले भन्न्यो, तपाईंलाई
बस नदिवे भयानको छ । पैसा छैन
भने बाहिर जाउँदैन ।

त्यो रात उसले सकडको

जो विदेश जान्छ, उ गाउँको हिरो बन्छ ।

उसको घरमा टिनको छानाबाट ढल्केर सिमेन्ट आउँछ, पुरानो रेडियो साटिएर एलईडी टेलिभिजन आउँछ अनि गउतंको

गन्ध साटिएर डियोडोरन्टको सुवास

आउँच । यही सपना बोकेर हिँडेको थियो
दीपक । गाउँको आम केटाजस्तै उसले पनि
१२ कक्षापछि जागिर खोजे हैसियत थिएन,
न त थप पढ्ने पैसा । बबा रामबहादुर

किसान, आमा लक्ष्मी माझती सम्मेर आँखा
ओभाएका थिएन् । भाडबहिनी साना
यिए । घरको छाना दुहिएको थियो, खेतमा

मल हाल्ज धान बेच्नु पथ्यो ।

को पनि हृदय भनेर थाए यिएन ।' अबको कोरा गर्नको थियो । आज दीपा
कस्तैले उकासेर वैदेशिक एउटा प्राचीनिक तातिलम केन्द्रित
जग्मा विभाग गयो । त्वया बुद्धा मैकलिनिक सिकाउंदे प्रीतिशक बनेको
हाहा थयो- अर्जुनको नाममा कूनै छ । उसले कलिन वैदेश जान पाए-
साराप्रात संस्कृत थिए, त उसको थेरै थेरै युवालाई ठारीको
उचाको प्रमाण । उचाको थिए ।

मोवाइल, गुमेको सपना र उसले बन्धू, 'सपना देव
विचिएको आत्मा बोकेर दीपक गाउँ गलत होइन तर त्यो सपना कस
परिकयो । गाउँको चोकले पहिलै बेचिरहोको छ भनेर बुझ्नु पर्दछ
तपात्र सर्वै यारीटाको दाँझो तापीजस्ता संस्कृत यातापार्न जातापा

जस्ता कस्ता ठारी हुने गर्वन्धन, के
मायापालकरू हेतु पढ़, कसरी सारकरी
नियमनिकाली पैसा बाटु छूट्दैन।
उन देखो वालाले फन गरे-
पाइँको कथा अखलाई चेतावनी दिन
बद्रा भन्नुस, कार्यको आउनुपराई।'
परको पैहाडिकिलालो तर
साहारनम: सहारन थियो । र येउवि
ताम्रकम्पम उत्सल सबै कुरा भन्नो-
पालीयो सपाहा, ठिएगो क्यायर्य र फेरि
दोष बोल्दैन। कर्कमधीया गाउडा
एक पापक रातको चर्चा थाए—तर
गलती थियो— त्यो सपाहा कस्तो हातबाट
किनिरहेको छ भनेर बुझ्ने । आ
उ आजावा बीचौंको छ, चेतावनी बनेवालो
छ। वज्रावारी बीचौंको ब्रजभाष्टक वरी
दलालको फन्दामा न पश्न, भनेर उस उसका
बाहाना हो ।

देश नाहेसम विदेश ज
सपाहा त हुँदै तै तर त्यो सपाहा पाप
बाटा भएर पूरा होस्। नव सपाहा होइ
सपाहाको सीढा हुँदै जसको मूल्य केवल
आंख र पहाडी होन्दै ।

—सोलीसी बड्दल

निवन्ध ● ज्ञानेन्द्र विवरण

— ज्ञानेन्द्र विद्या

सेवक, सेवाग्राही र समाज

हामी व्यस्त कर्मचारी ।

आर्थिक वर्ष सकिने महीना 'असार पन्थ' विसालानाई के होता है। हामी कर्मचारीले कम्तीकमो बोले भएपुऱ्हारु। घाम्से परिसानाको द्वारा बोले पारे, पारोले अन्तिम जिउज्याना पारी-पारी भएर पनि सास कोर्फे पुर्ख वापैन्। लक्ष्मारायि कम कर्मचारीले प्रायाशकाका काम धान्नार्दा नेटवर्कको द्विलाग्ने कल 'आगोमा धिर' विधिविन्दु। निरीह कर्मचारीले कम मार्ग, कर्तातिरि आँदा लगाउनु, कून कामलाए प्रायशकाकामा राखेर मुख खोल्न, कम गर्न ?

सेवकका लागि सेवाहाइ सबै मान्य हरु, त विलेकारी मुकुरानिहाले बोलेसँग फूँ 'दुःख पाइ।' करिले असि द्वयो स्वर-संवादले पनि 'जार' नपाराए। नवलोयो भयो हेतै, बोल्यो कि खेल्यो हुने नमिने काम लिएर आउहरूको चर्चे द्वयो हुन। डाँकेले सातो खारा काम लिन खोज्न्हारु हुँदून्। करिले तीही मिजाजले हुने हुन्न। करिले तथ्यी मिजाज 'अपरासको भावावार बने।' करिलाई मरम्पन, करिलाई विभान्न। करिला कुरा बुकान्न, करिलाई माया गर्नु, करिलाई गाली गर्न। यसाय पार्नु 'कम घटाना बीर बैचैनू।' करिले ती घाउ बन्दून्। करिले ती मार्ग प्रश्न गर्न विश्वासीयो हुँदून्। तिलोसे मानवाहारी राख्न विछ्वासीयो हुनामा, हामी एउटा द्वयो नाटकका लाग्न, हामी एउटा द्वयो नाटकका लाग्न छै, जहाँ हरेक दिन नयो 'दुःखहरू भेचन्हारु' भइरहन्दून्। करिलेकारी कामको विवरण द्वयो बढाउन्न। करिले तीही द्वयो किम लिन खोज्न्हारु हुँदून्। करिले तीही मिजाजले हुने हुन्न। करिले तथ्यी मिजाज दिपाणी सदरको पवाहारू, कल, ओरासी दिपाणी सदरको पवाहारूमा हुँदून्, कार्यालय समय आफै लगाउनाका काम थारै आरायक, बद्दो देखेसो र गानासोका अनवाशक दखेसो र गानासोका

हामीलाई फूर्तदमा गरिफेर समय मिलेन । यसो मीठो खाना खान र तरुन्तरेन्टमा पुनर पाइदैन । यसेपाइयोको तित तुलनाहाल्लु कर्मचारीको गानासो माथिसम्म प्रीतिहाल्लु । देवा लिन जबै सम्बन्धित कर्मचारी कूपीमा 'नभेटेको' उजुरी परिस्तर । भेटिया नगासो, दबाव कामको चापले तरियाल्लुमात्रमा तरियाको राखेन । हुने काम भए भएरहारान पार्ने सेवापाइले मासु खान, रात चुलामामा बाँकी राखेन । हर्दी, बुद्धि र देवा डबडा कामको भन्ने सेवापाइयोको नियाको हो । तप्तमा पार्ने रसकारेले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधालाई जगताको सेवाप्रदान तल्लो तोहसम्पुरो रसेवा नै दायित्व भएको कार्यालाल्लो । रतर चिराकमीरा । कुनै दश, अधिकारीको विकाराक, कितै कराव । यस्मिन्दारी दिएर मात्र हुनै । कर्तव्य तोकेर मात्र पुरुषैन । अधिकारी सम्पर्क पनि बाटाउनुपर्छ । यस्मिन्दारी पूरा गर्नुपर्ने उसका लागि केही थाप सम्पर्को तहीं नापो खुल्लो हामीलाई डायाकोटा भएर । रसेवा घोटाले दिन-दिनको शुरू हुने यो यात्रा, कहिए थापको रापसौं परिनिष्ठ त वहिले सफाको मुखरो उजामासा आफैर्न रहाउँछ । अधिकारी पापेको हेक्का भी राख्नपर्छ । अधिकारी दिएको क्ष । तर, कानूनले थविको कुरा अप्रयोगेजान गरिनुपर्छ । 'काम गर' बोने निम्न बताउँदा कानूनले बदलने गरेर कुनै पापेको हेक्का भी राख्नपर्छ । अधिकारी दिएको क्ष । तर, कानूनले थविको कुरा अप्रयोगेजान गरिनुपर्छ । यस्मिन्दारी लागि चुस्तुदुख सेवाप्रावह, सेवक, सेवापाइयोही र समाजको मानासिकता, कर्मचारीमात्रा अभियान, दबावमा राजब्रह्म अभियान विधायक कायेकाममा जिज्ञासालाई नापराहारान हाल्लु । यसेपाइयोको तित तुलनाहाल्लु कर्मचारीको गानासो माथिसम्म प्रीतिहाल्लु । देवा लिन जबै सम्बन्धित कर्मचारी कूपीमा अभियानको बढाव बढाने । जै होसु, सेवापाइयोको सेवामा दात्तित्व । किनभने हामी जगतासंग नहुन्ने रिक्त काम गर्न सेवेमाना पीडित, पिछाउँदैको तथा 'तल्लो तह' को 'स्पायित सरकार' हो । कीरणपाल सेवापाइयोको ल्याभाना बुझे नसिको । सेवापाइयोहासँग न तकनीक न त टाढा दूँदूँ । बाबर राम, राम, बाबर नापैन सेवापाइयो भए पनि हामीलाई काम दुल्लू, सेवा दुल्लू, नम्र दुल्लू र अवहार हामी । यस्मिन्दारी पापेको तित तुलनाहाल्लु । कामको विकाराक, कितै कराव । यस्मिन्दारी दिएर मात्र हुनै । कर्तव्य तोकेर मात्र पुरुषैन । अधिकारी सम्पर्क पनि बाटाउनुपर्छ । यस्मिन्दारी पूरा गर्नुपर्ने उसका लागि केही थाप सम्पर्को तहीं नापो खुल्लो हामीलाई डायाकोटा भएर । रसेवा घोटाले दिन-दिनको शुरू हुने यो यात्रा, कहिए थापको रापसौं परिनिष्ठ त वहिले सफाको मुखरो उजामासा आफैर्न रहाउँछ । अधिकारी मात्र होइ, यो एउटा जीवन हो । यद्यो हरेक दिन नयाँ अवतारालाई कानून । प्रत्याटो टेलोलाई आएर नयाँ कथाहरू नुसाउँछन् । डलजामको उही पुरानी समयो । धरभगाडाले ल्यापाको फाटोरो को उही तित तब । फोहोर ठेण । पानी आएन । बीजी बाटी बाटी । बाटी बाटी । दिमेकीले लागि चुस्तुदुख सेवाप्रावह, सेवक, सेवापाइयोही र समाजको मानासिकता, कर्मचारीमात्रा अभियान, दबावमा राजब्रह्म अभियान विधायक कायेकाममा जिज्ञासालाई नापराहारान हाल्लु । यसेपाइयोको तित तुलनाहाल्लु कर्मचारीको गानासो माथिसम्म प्रीतिहाल्लु । देवा लिन जबै सम्बन्धित कर्मचारी कूपीमा अभियानको बढाव बढाने । जै होसु, सेवापाइयोको सेवामा दात्तित्व । किनभने हामी जगतासंग नहुन्ने रिक्त काम गर्न सेवेमाना पीडित, पिछाउँदैको तथा 'तल्लो तह' को 'स्पायित सरकार' हो । कीरणपाल सेवापाइयोको ल्याभाना बुझे नसिको । सेवापाइयोहासँग न तकनीक न त टाढा दूँदूँ । बाबर राम, राम, बाबर नापैन सेवापाइयो भए पनि हामीलाई काम दुल्लू, सेवा दुल्लू, नम्र दुल्लू र अवहार हामी । यस्मिन्दारी पापेको तित तुलनाहाल्लु । कामको विकाराक, कितै कराव । यस्मिन्दारी दिएर मात्र हुनै । यस्मात अन्योको कामका लागि सेवापाइयोको उत्तो भई सेवा हाल्लु । कायलाल्लो ढोका खुलेको हाँडा भएर भान्न । आठाना साथ भान्न न भान्न र तेही काम पापैयोजन भएरहारान । घडी होइ, छटाउँटाई तर, धैर्य हुनै । घडी होइ, छटाउँटाई अधिकैसी सीमा नाप्ने तयारी हुन्न । यस्मात कर्मचारीलाई कहिले जामामा परेर अलिङ्गित दिलो हुन्न । कहिले झुक्को निर्दितमा दिलो भएर भान्न न भान्न र तेही काम पापैयोजन भएरहारान । कहिले घरपासी काम परेर अनुग्रामित पनि हुन्नुपर्छ । ढोका बाटीर सकारी कर्मचारीको लिलाल्लोको जिज्ञासालाई नापराहारान हाल्लु । यो सबैको बाह्यसंरक्षण गर्ने बाह्य । यो हामीलाई नापराहाराको चाहियो । त्यसका लागि बाकुआमाको दुर्वा प्रभाव नहुन्दा समस्याले सेवकलाई हाँडा पापै । यसलाई चिनेन्दैन वा नाता कुनै काम गर्नु लाग्न । बालिङ्ग भएर भान्न । काम पूरा गर्न न भान्न र तेही काम पापैयोजन भएरहारान । कहिले चोलाल्लो चोलाल्लो चोलाल्लो चोलाल्लो ।

